

Przedmioty do wyboru dla II roku logopedii

semestr zimowy 2024/2025

A. Język w życiu człowieka: dorosłość (do wyboru jeden przedmiot: proces zmian językowych we wczesnej i późnej dorosłości lub podstawy gerontologopedii)
[wykład 15h]

prof. dr hab. Mirosław Michalik

Język w życiu człowieka: dorosłość (proces zmian językowych we wczesnej i późnej dorosłości)

Jeśli przyjąć, że okres późnej dorosłości dzieli się aktualnie na następujące podokresy: „(1) starość wczesna (young-old), obejmująca wiek 60-74 lat (wiek podeszły, wiek młodych starszych); (2) starość zaawansowana (old-old), obejmująca wiek 75-89 lat (wiek starczy) i (3) starość późna, przypadająca na lata powyżej 90 roku życia (starość sędziwa)” (Straś-Romanowska 2011: 327), przedmiotem wykładu jest deskrypcja zmian językowych, zachodzących we wszystkich tych interwałach czasowych. Szczegółowe treści wykładów uwzględniać będą:

- 1) zmiany w komunikacji wynikające z fizjologicznego procesu starzenia się w obrębie narządów mowy – w miarę starzenia się pojawiają się także normalne zmiany w mechanizmie fonacji.
- 2) zmiany w obrębie narządów zmysłów, głównie słuchu – do głównych problemów zgłaszanych przez pacjentów w wieku podeszłym należy upośledzenie słuchu, ograniczone zrozumienie słyszanych wyrazów i słyszenie dodatkowych dźwięków, tzw. szumów usznych subiektywnych (Składzień i in. 2012).
- 3) zmiany zachodzące w układzie nerwowym, wynikające z procesów starzenia się, które powodują różnorakie zmiany w architekturze mózgu. Zalicza się do nich: zmiany makroskopowe, mikroskopowe oraz zmiany czynnościowe (Niewiadomska 2006; Brzezińska, Hejmanowski 2005).

4) zmiany w sposobie komunikowania się osób młodszych wiekiem z osobami starszymi (wtórne baby-talk) – traktowanie w niektórych sytuacjach osób w podeszłym wieku jako „dziecinniałych” wywołuje w otoczeniu także odpowiednie reakcje językowe – „mówienie jak do dziecka/tłumaczenie jak dziecku” (Milewski 2013).

5) rozdziew między kodami, którymi posługuje się pokolenia starsze i młodsze, który skutkować może poczuciem wyłączenia, alienacji

prof. dr hab. Mirosław Michalik

Język w życiu człowieka: dorosłość (podstawy gerontologopedii)

Przedmiotem wykładu jest deskrypcja zmian językowych o proveniencji głównie biologicznej zachodzących przede wszystkim w okresach starości wczesnej (young-old), starości zaawansowanej i starości późnej, Szczegółowe treści wykładów uwzględniać będą:

1) zmiany w komunikacji wynikające z fizjologicznego procesu starzenia się w obrębie narządów mowy, narządów zmysłów i w układzie nerwowym.

2) zmiany patologiczne w układzie nerwowym – obok obserwowanych w układzie nerwowym zmian związanych z normalnym procesem starzenia się, których wynikiem jest spowolnienie i pogorszenie jakości funkcji u w zasadzie zdrowych osób, notowane są w części populacji zmiany, będące wynikiem procesów patologicznych. Ich konsekwencją może być rozwój różnorodnych zespołów klinicznych, wśród których najczęstsze są tzw. zespoły otępienne (demencje) (Niewiadomska 2006). We współczesnej gerontologii pisze się o tzw. „wielkich problemach geriatrycznych” (ang. the giants of geriatrics). Są to stany wieloprzyczynowe, przewlekłe, trudne do leczenia. Ich skutkiem jest utrata przez osobę w wieku podeszłym niezależności (Krzyżowski 2004: 91) Za wielkie problemy geriatryczne uważa się m.in.: otępienie, depresję, upadki i związane z nimi urazy poupadkowe (Gostyński 2010: 10).

3) deskrypcję procedur i strategii postępowania logopedycznego obowiązujących w ramach gerontologopedii.

B. Metody wspierające terapię logopedyczną (do wyboru jeden przedmiot: terapia integracji sensorycznej dziecka z zaburzeniami mowy lub integracja sensoryczna w terapii) [ćwiczenia 15h]

dr hab. Olga Przybyła, prof. UŚ:

Metody wspierające terapię logopedyczną (terapia integracji sensorycznej dziecka z zaburzeniami mowy)

W ramach przedmiotu studenci zostają wyposażeni w wiedzę na temat celów i założeń metody integracji sensorycznej. Studenci zostaną również wprowadzani w problematykę terapii integracji sensorycznej dziecka z zaburzeniami mowy, dostrzegają współzależności funkcjonowania na poziomach wszystkich kanałów sensorycznych i ich współzależności dla programowania języka i zachowań językowych. Omawiane są trudności, których mogą doświadczać dzieci z zaburzeniami przetwarzania sensorycznego. Studenci poznają między innymi zasady, metody, formy pracy wspomagające terapię zaburzeń mowy z zastosowaniem elementów metody integracji sensorycznej.

dr hab. Olga Przybyła, prof. UŚ:

Metody wspierające terapię logopedyczną (integracja sensoryczna w terapii)

W ramach przedmiotu studenci zostają wyposażeni w podstawową, niezbędną każdemu logopedzie, wiedzę na temat założeń metody integracji sensorycznej. Właściwie funkcjonujące systemy czuciowe stanowią biologiczne tło dla budowania prawidłowych doświadczeń w zakresie percepcji wzrokowej, integracji bodźców słuchowo-językowych czy schematów kinestetyczno-ruchowych. Studenci analizują i interpretują postępowanie terapeutyczne z zastosowaniem metody integracji sensorycznej. Studenci opracowują terapię logopedyczną z wykorzystaniem elementów metody integracji sensorycznej (wykorzystaniem zasad, metod, formy pracy wspomagających terapię zaburzeń mowy).

Przedmioty do wyboru dla III roku logopedii semestr zimowy 2024/2025

**A. Społeczne uwarunkowania języka: wielojęzyczność i wielokulturowość w logopedii (do wyboru jeden przedmiot: bilingwizm: problemy i metody badawcze lub wielokulturowość: problemy i metody badawcze)
[wykład 15h + ćwiczenia 15h]**

dr Kamila Kuros-Kowalska:

Społeczne uwarunkowania języka: wielojęzyczność i wielokulturowość w logopedii (bilingwizm: problemy i metody badawcze)

Podczas zajęć przedstawione zostaną kwestie teoretyczne związane z dwujęzycznością i wielojęzycznością, porównane terminy, a także sposoby definiowania prezentowanych zagadnień. Studenci dowiedzą się jak zachęcić dzieci i ich rodziny do dwujęzyczności. Podczas ćwiczeń przyszli logopedzi będą analizować studia przypadków oraz wypracowywać najlepsze praktyki. Omówione zostaną trudności, z jakimi spotykają się rodziny i terapeuci dzieci dwujęzycznych. Zajęcia wzmocnią świadomość studentów na temat dwujęzyczności i metod badawczych, które z kolei pozwolą zrozumieć między innymi wpływ dwujęzyczności na zdolności poznawcze. Podczas ćwiczeń studenci, opierając się na praktycznych podstawach glottodydaktyki polonistycznej i logopedii, będą opracowywać skuteczne plany:

1. wywiadów z rodzicami lub opiekunami dzieci dwujęzycznych,
2. pracy z pacjentem dwujęzycznym,
3. zajęć polegających na usprawnianiu kompetencji językowych i komunikacyjnych, ukierunkowanych na to, by dzieci mogły swobodnie porozumiewać się z otoczeniem, w którym żyje ich rodzina i nie czuły się wykluczone przez rówieśników.

dr Kamila Kuros-Kowalska:

Spoleczne uwarunkowania języka: wielojęzyczność i wielokulturowość w logopedii (wielokulturowość: problemy i metody badawcze)

Wielokulturowość jest wyzwaniem edukacyjnym i wychowawczym. W przedszkolach i szkołach coraz więcej dzieci pochodzi z różnych kultur. Mają one trudności z odnalezieniem się w nowym dla nich środowisku i języku. Konieczne jest podjęcie działań umożliwiających dzieciom lepsze funkcjonowanie w nowej kulturze, m.in. stworzenie odpowiednich warunków do nauki języka polskiego jako obcego oraz przeciwdziałanie izolacji dzieci wielokulturowych w grupie rówieśników przez włączanie ich do pracy zespołowej. Celem zajęć jest zdobycie wiedzy oraz umiejętności przez przyszłych nauczycieli logopedów, by wspomagać dzieci w ich wielokulturowości, a także właściwie współpracować z ich rodzicami i nauczycielami w placówkach oświatowych. Podczas zajęć omówione zostaną istotne informacje dotyczące różnic kulturowych, a także trudności, z jakimi spotykają się dzieci pochodzące z różnych kultur. Omówione zostaną zagadnienia adaptacji kulturowej oraz niektóre zagadnienia prawa oświatowego w kontekście wielokulturowości. Ćwiczenia pozwolą studentom wypracować konkretne pomysły na realizację warsztatów dla dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym, które mogą pomóc im nie czuć się wykluczonymi ze środowiska rówieśniczego.

B. Teoria języka: semantyka (do wyboru jeden przedmiot: semantyka wyrażen językowych lub językowa kategoryzacja świata) [wykład 15h + ćwiczenia 15h].

dr Kinga Wąsińska:

Teoria języka: semantyka (semantyka wyrażen językowych)

Najogólniej i najprościej można powiedzieć, że semantyka bada system reguł przyporządkowujący wyrażeniom językowym (o różnym stopniu złożoności)

reprezentację treści (za: Grochowski M., 1997, Zadania z semantyki językoznawczej, s. 9). Jest więc nauką, która interesuje się zależnościami występującymi między językiem a rzeczywistością pozajęzykową.

Na wykładach poznają Państwo podstawy wiedzy językoznawczej w zakresie relacji semantycznych, zjawiska polisemii i homonimii oraz struktury predykatowo-argumentowej.

Zdobyta wiedza ma Państwu ułatwić dostrzeżenie w wypowiedziach pacjentów uchybień semantycznych, które mogą stanowić symptom afazji semantycznej lub innych problemów z nazywaniem.

dr hab. Agnieszka Piela, prof. UŚ:

Teoria języka: semantyka (językowa kategoryzacja świata)

Podstawowym celem zajęć będzie namysł nad treścią słów i związków frazeologicznych. W szczególności skoncentrujemy się na historycznej zmienności znaczeń jednostek języka. Studenci zaznajomią się z podstawowymi terminami z zakresu ewolucji semantycznej wyrazów (zwężenie/specjalizacja znaczenia, np. *serdeczność*, rozszerzenie/generalizacja znaczenia, np. *ojczyzna*, przeniesienie znaczenia, np. *wstręt*). Zaprezentowane zostaną także przeobrażenia semantyczne polegające na polepszeniu (melioracja) oraz pogorszeniu (degradacja) treści form językowych, np. *kobieta*, *klecha*. Na przemiany zasobu słownikowego polszczyzny spojrzymy perspektywicznie, będziemy bowiem mówić nie tylko o przyczynach wygasania słownictwa (przykłady archaizmów, anachronizmów), lecz również podejmiemy dyskusję nad podstawowymi sposobami wzbogacania (pomnażania) warstwy leksykalnej języka (najnowsze pożyczki, neosemantyzmy, neologizmy). Poza tym omówione zostanie zjawisko wieloznaczności leksemów oraz stałych połączeń wyrazowych (m.in. wskazanie granicy między językową polisemią a homonimią). Dodatkowo naświetlone zostanie zagadnienie relacji między wyrazami.